

SERIÁL | Společná vášeň

Umělý mezinárodní jazyk je sblížil. Píší v něm knihy

Členové brněnského esperantského klubu šíří povědomí o umělém jazyce esperanto mezi lidmi. Je jich pětadvacet, nejlepší a neaktivnější z nich se pravidelně scházejí.

MARTIN VÉRTEŠI

Brno – Okouzila je idea společného celosvětového jazyka, naučili se jej a teď ho šíří mezi lidmi. Členové brněnského esperantského klubu překládají knihy, píší svou wikipedii a každý týden se scházejí v klubovně. O nich je další díl pravidelného pondělního seriálu Deníku Rovnost Společná vášeň.

Každý z přibližně pětadvaceti členů brněnského klubu je v esperantu, tedy umělém mezinárodním jazyce, různě dobrý. Ti nejlepší a neaktivnější se pravidelně scházejí a ve svých dovednostech se cvičí. „Scházíme se každý týden ve středu večer v klubovně Úřadu městské části Brno-střed ve Starobrněnské ulici. Většinou si někdo z nás připraví nějaké zajímavé povídky v esperantu nebo se také cvičíme jazykovými hříčkami,“ vysvětluje vedoucí klubu Miroslav Malovec.

Cíl činnosti klubu vidí v rozšiřování jazyka mezi lidmi, ale také v přípravě podkladů. „Když přijde nový zájemce o esperanto, potřebuje se z něčeho učit a mít k dispozici literaturu. Proto se snažíme všechno tohle zajistit,“ upozorňuje vedoucí. S kolegy vydává esperantské slovníky a překládá do umělého jazyka všechno možné.

Vydávání knih zajišťuje bývalý předseda Českého esperantského svazu, který vlastní malé vydavatelství. „Kromě beletrie se někteří naši členové specializují na odborné knihy, takže v esperantu už si lze přečíst například také o starých středních krocích,“ poznamenává Malovec.

Zatím poslední knihou, která v režii brněnských esperantistů vyšla, je pře-

SETKÁVÁNÍ. Esperantisté z brněnského klubu se pravidelně scházejí v klubovně. Kromě toho se účastní každoročního celosvětového sněmu, kam se sjíždí několik tisíc nadšenců. „Spojuje to národy,“ tvrdí Věra Podhradská z brněnského klubu. Foto: Archiv klubu

klad švédského díla Arne, syn náčelníka. „Tuhle jsem netradičně překládal z esperanta do češtiny. Původně totiž vyšla jen ve švédštině a esperantu,“ popisuje Oldřich Arnošt Fischer, který se překládá v klubu věnuje. Další knihu v současné době připravuje, bude se týkat vášek.

Jak vlastně esperanto vypadá? „Je to jasně definovaný jazyk, jehož gramatika se vejde na jednu návštěvku. Nemá žádné výjimky a řídí se pravidlem piš, jak slyšíš. Kromě toho má jen jedno i, nezná sprážky a má navíc písmeno dž,“ shrnuje další členka klubu Věra Podhradská. Proto je podle ní

ideálním mezinárodním dorozumivacím prostředkem.

Původním cílem esperanta, které vzniklo v roce 1887, bylo také snadné učení. „Jazyk se dá naučit rychle, jedna dívka to zvládla za dva dny, ale to je spíše extrém. Doba záleží hodně na tom, jaké jiné jazyky už člověk ovládá,“ vysvětluje Miroslav Hruška. „Esperanto má totiž nejbližší ke španělštině a italštině, promítají se však do něj i jiné evropské jazyky,“ dodává Hruška.

Podle členů klubu by nebylo složité zavést výuku jazyka do škol v České republice. „Přišlo se na to, že zhruba 230 základních slov

tvoří devadesát procent běžného textu. To by byl slušný základ pro výuku ve školách. Zpočátku by stačilo, kdyby učitelé byli o několik lekcí před svými žáky. Podobně to ostatně fungovalo po listopadové revoluci ve výuce angličtiny,“ myslí si Josef Vojáček.

Esperantisté stáli také při zrodu české wikipedie. Za jejího zakladatele je považovaný vedoucí Malovec. „Česká wikipedie měla na začátku popisky v angličtině, nikdo se do ní nechtěl hlásit. Když jsem se přihlásil do esperantské wikipedie, oslovili mě, abych popisky na stránce přeložil z esperanta do češtiny. Lidé se pak

hned začali hlásit,“ vzpomíná Malovec.

Aktivita, kterým se nejstarší esperantský klub na území Rakouska-Uherska věnuje, tímto nekončí. „Pořádáme tradiční letní tábor u Lančova poblíž Vranovské přehrady na Znojensku, jednotlivé kluby pak vydávají k významným příležitostem pohlednice. Ty jsou se samolepkami a známkami dost žádané,“ popisuje Fischer, který esperantské pohlednice sbírá.

V České republice je registrovaných esperantistů kolem pěti set. Zájemci o umělý jazyk mohou přijít na některou schůzku brněnského klubu.

Členové klubu

Miroslav Malovec,
63 let, prodáváč, Brno

„Esperanto mě zaujalo hned od první chvíle a už jsem u něj zůstal. Je to zajímavá a originální myšlenka.“

Miroslav Hruška,
27 let, správce webu, Brno

„Na esperantu je úžasná jeho dokonalost. Při překladu neexistují výjimky nebo jiné varianty, všechno je jasné.“

Josef Vojáček,
72 let, důchodce, Brno

„Fascinuje mě myšlenka zavedení jednoho neutrálního jazyka do výuky ve všech státech. Vše by tak bylo snadné.“

Oldřich Fischer,
60 let, veterinář, Brno

„Máme jeden evropský kontinent, jednu měnu, jednu vltajku, společnou hymnu. Co takhle mít jeden jazyk?“

Věra Podhradská,
76 let, důchodkyně, Brno

„Díky esperantu má člověk po celém světě hodně přátel. Komukoliv můžeme napsat a domluvit se třeba na ubytování. K tomu účelu vychází celosvětová ročenka esperantistů s kontakty.“

Fáma z oboru

Podle brněnských esperantistů si lidé často myslí, že esperanto je konkurence angličtiny. Neberou umělý jazyk vážně, připadá jim k smíchu. „Často si představují, že je to jako soubor Davida a Goliáše,“ řekl Josef Vojáček. O konkurenci angličtiny přitom nejde, esperanto se nesnaží nahradit žádný národní jazyk. „Může existovat bez problémů vedle angličtiny jako doposud,“ dodal Vojáček. Snahou propagátorů esperanta je rozšířit jeho používání coby celosvětového dorozumivacího jazyka. Spíše úsměvně působí fáma o tom, co slovo esperanto znamená mezi těmi, kteří to nevědí. „Už jsme slyšeli, že jde třeba o latinskoamerický tanec, značku sýra či jednu z metod na učení angličtiny,“ informoval Miroslav Malovec.

Vzali se díky esperantu

Brno – Díky esperantu se oženil a zažil čtyřjazyčný svatební obřad. Oldřich Arnošt Fischer z brněnského esperantského klubu si výhody mezinárodního umělého jazyka nemůže vynachvátit.

V roce 2010 se vydal do Maďarska na sjezd mezinárodní křesťanské esperantské ligy. „Potkali jsme se tam, já neuměl maďarsky a ona neuměla česky. Esperantsky jsme se ale domluvili,“ zavzpomínal Fischer.

Další vývoj událostí už byl rychlý. „Zamilovali jsme se do sebe, začali se navštěvovat a v roce 2014 jsme v Brně měli svatební obřad,“ informoval nyní šedesátiletý veterinář.

Svatba byla ale ještě zajímavější než samotný mezinárodní vztah. Mluvilo se na ní totiž čtyřmi různými jazyky. „Kromě češtiny tam

musela zaznít rumunština, protože moje žena je Rumunka, která žije v Maďarsku. Sice tam nikdo rumunsky neuměl, ale zákon je zákon. Já si potom zaplatil tlumočnicka do maďarštiny,“ vyjmenoval Fischer.

Na svatební hostině pak byla situace poměrně závažná. „Mluvil jsem ke svým hostům česky, následně jsem se sám přeložil do esperanta. Moje žena pak z esperanta přeložila moje slova do rumunštiny, aby rozuměli i její hosté,“ doplnil veterinář.

Svou vlastní životní událost nyní Fischer s radostí vypráví jako důkaz toho, jak funguje esperanto coby most mezi národy. „Je to úžasně, že esperanto přispělo ke vzniku takového vztahu. Bez něj by k tomu asi nedošlo,“ myslí si Věra Podhradská z klubu. (mv)

HELENA HALÍŘOVÁ SUPOVÁ ZNÁ KLUB PŘIBLIŽNĚ PADESÁT LET. ŘÍKÁ:

Mladí v něm dlouho nevydrží

Brno – Nyní už je v důchodu, celý život se však věnovala opernímu zpěvu a učení. Devětaosmdesátiletá Helena Halířová Supová zná brněnský Esperantský klub od šedesátých let minulého století. Odzpívávala v tomto jazyce spoustu písní a má k němu vřelý vztah. „Zájem o něj bohužel klesá,“ říká.

Za jakých okolností jste se dozvěděla o esperantu?

V šedesátých letech minulého století jsem navštěvovala konzervatoř, kde mě učil profesor Šajbr. Byl kromě jiného také členem esperantského klubu a zasloužil mě do toho. Takových lidí tam pro umělý jazyk získal poměrně hodně. **Jaký byl tehdy váš vztah k esperantu?**

Zpívali jsme mnoho písní a skladeb v esperantu, například Janáčka nebo Beethovena. Přeložili nám jich několik stovek. Chodilo na ně hodně lidí, z celého tehdejšího Československa. Tenkrát jsem ten jazyk ovládala obstojně. Poslední koncert jsme ale měli v roce 1992 v Praze, od té doby to utichlo a nyní už ani esperantem moc nevládnou. **Účastníte se ještě esperantského dění?**

Už mě nikam moc neovozou. Naposledy jsem byla na nějaké akci zhruba před šesti lety. Připravila bych pro ně klidně zase nějaký koncert, ale prý nemají k dispozici dostatečně velké prostory. Je to škoda. **Jaký je podle vás zájem o esperanto v současnosti?**

Je stále menší a menší. Mladí lidé u něj většinou dlouho nevydrží, obzvláště v období dospívání mají většinou spoustu jiných zájmů. Někteří se k tomu později vrátí, ale jiní už ne. Nedávno například přišly dvě dívky, že se chtějí učit esperanto. Půjčila jsem jim všechny potřebné knihy, ale vzdaly to po několika týdnech. **Napadá vás, čím by se situace dala zlepšit? Co by pro to mohli členové klubu udělat?**

Myslím, že by tomu pomohla lepší reklama například v televizi, rozhlasu nebo v novinách, aby víc lidí alespoň vědělo, že esperanto existuje a co to je. Nevím ale, jestli je to ideální nebo dostatečný recept na zlepšení situace. (mv)